

ставлені на «Всеукраїнській конференції учасників комплексних експедицій з екології, ентомології, ботаніки, гідробіології в екологічній освіті молоді» на якій 3 особи походу були нагороджені Грамотами НЕНЦ.

Що ж дала подорож для її учасників:

- здружила учасників походу із різних областей України;
- загартувала фізично під час походів;
- навчалися ставити палатки, розводити багаття, особливо в дощову погоду, готувати їжу;
- надала практичні навички і вміння вести спостереження, записувати в щоденники, оформляти «Звіт», готувати гербарії та колекції знайдених тварин та рослин.

Такі подорожі безумовно корисні, т.я. вони зацікавили молодих дослідників та виробили в них почуття дружби, взаємодопомоги, вміння витримувати труднощі, вести спостереження в природі, грамотно писати «Звіти» про виконану роботу.

Література

1. Бондаренко .Д. Культура облщення с природой. – М.: Агропромиздат, 1987. – 172 с.
2. Геревич О. «Ойкос» – візитна картка юних екологів-краєзнавців // Рідна школа, № 8 (915), 2006 – с. 59-61.
3. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: Сучасні концепції менеджмент і маркетинг. – К: Альтер прес, 2004. – 192 с.
4. Надворний В.Г. Карпатський біосферний заповідник (Біосферні резерви ЮНЕСКО). cbr@rekhiv.ukrtel.net. – 2003 – 6 с.
5. Мосякіна Н.Т. Методичні засади реалізації пріоритетних напрямів експериментально-дослідницької діяльності ЕНЦ – К.: вид-во «Київський університет». 2005 – с. 357-362
6. Федонюк О.В. Земноводні та плазуни заходу України – Львів, Сполом, 2006. – 32 с.

ГІПОТЕЗА У СТРУКТУРІ ДОСЛІДНИЦЬКОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ

Нізовцев А.В. (Полтава)

Структура дослідницького пізнання відображає взаємне розміщення й зв'язок складових елементів дослідження, етапів діяльності, черговості та внутрішньої завершеності. Побудова гіпотези у дослідницькому методі навчання є стимулом і водночас мотивом діяльності, що підтримує і обумовлює процес пізнання. Така діяльність можлива лише на підставі ретельного вивчення явищ, фактів, теоретичних положень та логічних мисленневих операцій (узагальнення, класифікації, конкретизації тощо). Думка, під час побудови гіпотези рухається від розміркувань, суджень, прогнозів та ідей пояснення об'єкту дослідження до відповідних уявлень, положень і висновків, обґрунтування наслідків, доведення вірогідності висунутого передбачення [1].

Формулюючи дослідницьку гіпотезу, студент будує здогад і евристично заповнює прогалини у логіці знань. Гіпотеза допомагає досягнути мети дослідження, пояснити, довести чи запроектувати явище, факт, подію. Мета дослідження та висунута гіпотеза обумовлюють завдання дослідження, які формують етапи розв'язання дослідницької проблеми і розкривають шлях досягнення мети [2]. У процесі висунення і обґрунтування гіпотез активізується розумова і

практична діяльність студентів, підтримується високий рівень інтересу. Досвід дослідницького пізнання переформатовується в оновлену систему зв'язків знань, спрямованих на вирішення поставлених завдань. Правильно висунута гіпотеза є доказом розуміння студентом дослідницької ситуації [3]. Вдалий процес доведення гіпотези охоплює всі етапи пізнання і є показником ефективного використання дослідницького методу навчання.

На етапі висунення гіпотез студентами ми визначили типи ускладнень дослідницької діяльності та види допомоги в їх подоланні:

1. Дослідницький матеріал опрацьований на недостатньому рівні готовності чи неповний для формулювання попередніх ідей. Допомогти з'ясувати, чому і якої інформації не вистачає; виявити характер і рівень її готовності; спрямувати студентів на додаткові пошуки; рекомендувати методи обробки дослідницьких даних; забезпечити готовою інформацією.

2. Дослідницький матеріал містить зайві елементи, його багато, присутні ускладнення у визначенні головних і другорядних одиниць знань, неадекватний зв'язок між одиницями інформації. Допомогти виділити потрібну інформацію та дані; провести комплексну систематизацію; встановити суттєві та опосередковані зв'язки; забезпечити готовими зв'язками за умови коли студент не може самостійно встановити зв'язки.

3. Дослідницький матеріал вступає у протиріччя до відомих теорій та законів. Допомогти встановити критерії існування теорій та законів; відшукати та вивчити невідомі для студента теорії та закони; переглянути суперечливу інформацію та дані; забезпечити готовими алгоритмами розв'язку суперечностей, коли самостійно студент не може виконати визначений обсяг робіт.

До важливих умов ефективного впровадження дослідницького методу навчання студентами ми відносимо: усвідомлення структури і процесу діяльності; обґрунтування та рефлексію етапів дослідження; адекватне використання методів наукового пізнання. Гіпотеза у структурі дослідницького методу навчання проходить ряд етапів свого формування: висунення припущення; формулювання ідей, що стають підставою для прогнозу нових знань і моделі діяльності; обґрунтування етапів дослідження й побудова очікуваних результатів; доведення шляхом експериментальної перевірки та порівняння результатів дослідження з прогнозованими даними; переосмислення системи знань, формулювання нових ідей та визначення шляхів нових досліджень (рис. 1).

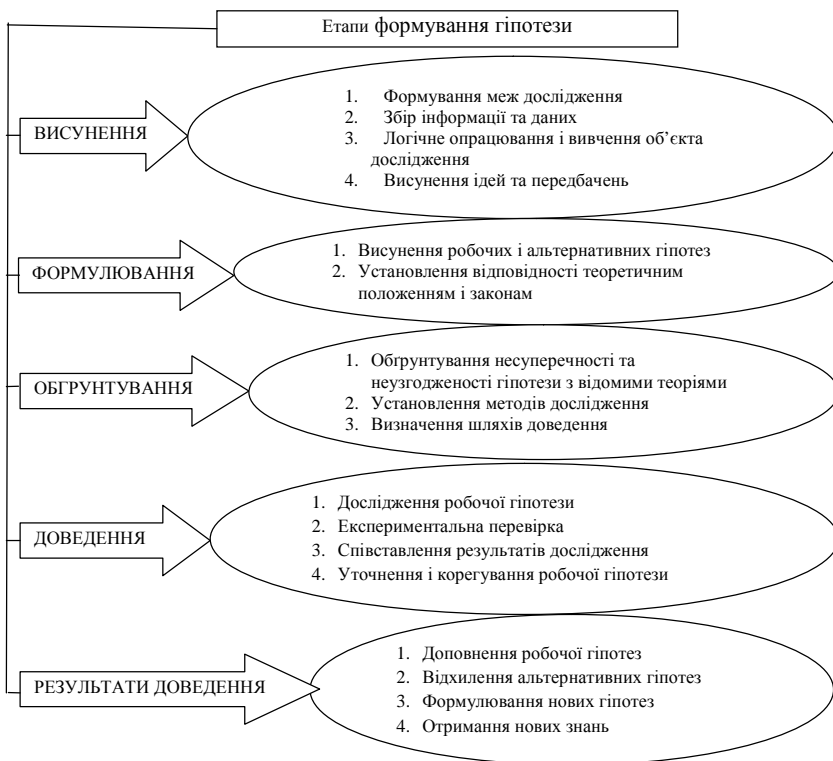


Рис. 1. Структура діяльності у дослідницькому методі навчання

Розробка власного варіанту розв'язання дослідницької проблеми студентом передбачає визначення пошукового поля, меж діяльності та вибору методів пізнання, побудови моделі дослідження. Особливу увагу під час використання дослідницького методу навчання слід звертати на розвиток гіпотези у процесі пізнання, для цього рекомендується:

- акцентувати увагу на процесі розкриття зв'язків і протиріч між фактами, явищами і подіями та теоріями, законами і правилами, як основними джерелами гіпотез;
- надавати перевагу дедуктивним прийомам висунення гіпотез, як основній формі наукового пізнання;
- застосовувати індуктивні прийоми висунення гіпотез для встановлення зв'язку практики з теорією та підвищення ролі експериментальної роботи у дослідницькому методі навчання;
- ширше використовувати методи теоретичного пізнання (моделювання, мисленнєвого експерименту, аналітико-синтетичної діяльності, доведення) для формування вмій висувати і перевіряти гіпотези.

Отже, пізнавальна робота на різних етапах формування гіпотези готує студентів до цілісного процесу сприйняття об'єкту дослідження і буде такою системою знань та вмій, що забезпечить високу ефективність використання дослідницького методу навчання.

Література

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Основы педагогики творчества. – Изд. Казанского университета, 1988. – 238 с.
2. Вилькеев Д.В. Применение гипотезы в познавательной деятельности школьников при проблемном обучении. – Казань, 1987. – 66 с.
3. Педагогіка. / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Вища школа, 1986. – 544 с.

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ ЗООЛОГІЇ.

Новописьменный С.А. (Полтава)

Формування всебічно розвиненої і гармонійної особистості є головним завданням сучасної школи. Гармонійність проявляється в пропорційній єдності біологічного, соціального та індивідуального. Індивідуальність людини – це сукупність оригінальних, неповторних якостей.

Розвиток особистості включає і цілеспрямовану педагогічну діяльність вчителя, зорієнтовану на підвищення рівня навчальної активності. Враховуючи індивідуальні особливості учнів, вчитель застосовує на уроці ті, чи інші методи навчання. Тільки активні методи дають можливість кожному учневі працювати інтенсивно, з інтересом та бажанням. Активними методами можна вважати лише ті, котрі спонукають до активного, старанного навчання всіх учнів класу, а не лише сильних та допитливих. [5, с. 56]

Нажаль, є викладачі, основна турбота яких тільки дисципліна і успішність, причому в дисципліні вони вбачають засіб виховання, а не його результат. Наказуючи, спонукаючи, караючи, заохочуючи вони подавляють особистість учня, його ініціативу, прагнення, волю, домагаючись покори, а разом з тим лише зовнішнього благополуччя, забуваючи, що розвиток особистості без подавлення волі, без примушення і конкретних покарань – це і є педагогіка співробітництва, яку корисно використати в усіх видах взаємодії викладача з учнем, і, насамперед, в контрольованій самостійній роботі. [7, с. 24]

Педагогічна цінність контрольованої самостійної роботи полягає в забезпеченні активної пізнавальної діяльності кожного учня, її максимальної індивідуалізації з урахуванням психофізіологічних особливостей і академічної успішності учнів, переслідуючи при цьому мету: максимально сприяти розвитку індивідуальності. [6, с. 122]

Сьогодні вся система освіти спрямована на гуманізацію та індивідуалізацію навчання, а відтак, збільшення годин на самостійну роботу учнів. Природно, що ступінь самостійності учнів збільшується по мірі оволодіння знаннями і засобами самостійної роботи. Людина сама повинна прожити і пережити свій процес становлення, оскільки у вигляді набору знань досвід не передається. Для підвищення ефективності виховання самостійності необхідно враховувати психологічну сторону формування цієї якості, продумано відбирати оптимально розвиваючі засоби, знати показники передової педагогіки, що вирішує ці питання.

Процес навчання, що передбачає оптимальні зовнішні впливи: правильне наростання складності в навчальній роботі, постійна всебічна напруга здібностей учнів для виконання задач, що ускладнюються, забезпечує ефективний розвиток самостійності. [3, с. 224]